21 lutego 2014 roku
odbyła się uroczysta Sesja Rady Miasta i Gminy zwołana z okazji 20-lecia odzyskania praw miejskich w Sali Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Pilicy.

Porządek sesji obejmował:

1. Otwarcie sesji.
2. Wystąpienia okolicznościowe.
3. Wręczenie książki „Staropolskie Sylwetki Pilickie XIV-XIX w."
4. „Królowa Elżbieta" – widowisko historyczne przygotowane przez uczniów Liceum Ogólnokształcącego im. Królowej Elżbiety z Pilczy w Pilicy.

Uroczystość zaszczycili zacni goście w osobach: Wicewojewoda Śląski - Andrzej Pilot, Wicemarszałek Województwa Śląskiego - Stanisław Dąbrowa, Radni Sejmiku Województwa Śląskiego Marian Gajda oraz Witold Grim, Wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego - Jacek Soska, Zastępca Dyrektora Wydziału Terenów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego - Artur Janosik, dr hab. prof. Uniwersytetu Śląskiego Dziekan Katedry Prawa i Postępowania Administracyjnego - Czesław Martysz, dr hab. prof. Uniwersytetu Śląskiego Wydziału Prawa i Administracji - Henryk Goik, były Naczelnik Gminy Pilica - Stanisław Gorczyca, były Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej - Witold Szczepanik, Przewodniczący Rady Powiatu Zawierciańskiego reprezentujący Starostę Powiatu Zawierciańskiego - Adam Rozlach, Sekretarz Miasta Zawiercie Marek Borowik, Burmistrz Miasta i Gminy Ogrodzieniec - Andrzej Mikulski, Burmistrz Miasta i Gminy Szczekociny - Krzysztof Dobrzyniewicz, Burmistrz Miasta Poręba - Marek Śliwa, Burmistrz Miasta i Gminy Łazy - Maciej Kaczyński, Wójt Gminy Żarnowiec - Eugeniusz Kapuśniak, Wójt Gminy Kroczyce - Stefan Pantak, Wójt Gminy Irządze - Jan Molenda, Wójt Gminy Włodowice - Adam Szmukier, Proboszcz Parafii w Pilicy - ks. Jarosław Szlęzak, Ojciec Gwardian Klasztoru Ojców Franciszkanów - Lucjan Janas, Sekretarz Miasta i Gminy Pilica - Janina Dulbińska-Przybylik, Skarbnik Miasta i Gminy Pilica - Andrzej Goncerz, Dyrektor Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół w Pilicy - Barbara Dąbrowa, Dyrektor Zespołu Szkół w Pilicy – Leszek Sobota, Dyrektor Zespołu Szkół w Wierbce - Danuta Kot, Dyrektor Szkoły Podstawowej w Dzwono-Sierbowicach - Stanisława Uliniarz, Dyrektor Szkoły Podstawowej w Sławniowie – Małgorzata Sapiechowska, Dyrektora Przedszkola w Pilicy - Dorota Faszczowa, Dyrektor Liceum Ogólnokształcącego w Pilicy - Anna Woźniczko, Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej - Elżbieta Szymusik, Dyrektor Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej - Anna Kowalska.

Radni z kadencji 1990 – 2014, sołtysi.

Pan Burmistrz Miasta i Gminy Michał Otrębski przypomniał historię Pilicy i działania jakie były podejmowane w celu przywrócenia statusu miasta

„Szanowni Goście !

Dzisiejsza Uroczysta Sesja Rady Miasta i Gminy w Pilicy, odbywa się z okazji 20 rocznicy przywrócenia Pilicy - statusu miasta.
Pozwólcie, że przypomnę pokrótce historię Pilicy i działania, jakie były podejmowane w celu przywrócenia tego statusu.

Pierwsza wzmianka o Pilicy i jej zamku pochodzi z 1297 r., z opisu walki o tron polski króla czeskiego Wacława z Władysławem Łokietkiem.

Pierwsza wzmianka o kościele w Pilicy pochodzi z roku 1325, a podają ją akta kamery Apostolskiej informujące, że Paweł proboszcz z Pilicy uiścił świętopietrze. Przekazy te mówią o osadzie, zamku i kościele jako zespołach już rozwiniętych i odnoszą się do tzw. Starej Pilicy, osady przedlokacyjnej.
O lokacji Pilicy, jako miasta wnioskujemy z ubocznych wzmianek, gdyż akt lokacyjny nie zachował się. Pierwsza wzmianka o naszej miejscowości jako mieście pochodzi z 21 września1393 r. i zapisana jest w księgach ziemskich krakowskich, a od 1394 r. pisze się o mieszkańcach Pilicy, jako mieszczanach. Pilica przez nadanie jej prawa magdeburskiego, otrzymała jako rzecz najważniejszą i instytucję sądu i samorząd miejski.

Do połowy XVI w. jedynym przedstawicielem samorządu miejskiego w Pilicy był wójt, który sprawował rządy i pełnił funkcję sędziego przy pomocy ławników. Pierwszy wójt pilicki to Piotr z Branic.

Przywilej Marii Sobieskiej z 1732 potwierdzający prawo magdeburskie zawiera informację, że „wójta i ławników wybierano corocznie w ostatni piątek przed uroczystością św. Jana Chrzciciela.”

Kandydaturę wójta wysuwał dziedzic z tym zastrzeżeniem, „że będzie cieszył się upodobaniem pospólstwa.”

Począwszy od drugiej połowy XVI w. w mieście był już burmistrz i trzech rajców. Władze miejskie posiadały własną kancelarię znajdującą się w ratuszu na rynku. Burmistrz posługiwał się pieczęcią, która zawierała herb Pilicy i napis „Pylcza signum tote civitatis” tzn. „Pilica znak wszystkich obywateli”. Należy wspomnieć, że urząd burmistrza i wójta sprawowany był równocześnie i trudno rozdzielić ich kompetencje. Pilica wraz z sąsiadującymi miejscowościami tworzyła okręg na czele którego stał starosta, który był przedstawicielem właściciela miasta i w istotny sposób ograniczał autonomię władz miasta.

Znane są nazwiska wójtów z XVII i XVIII wieku.

Byli to: Stanisław Zawierski, Szymon Cygonowicz, Jan Siermantowski, Józef Kadłubowski, Franciszek Drążkiewicz i burmistrzów Krzysztof Opala, Maciej Chrzanowski, Jan Trząsała, Wawrzyniec Suter, Walenty Skowronek, Wojciech Głuszek, Wojciech Nitecki i Florian Nowicki.

Miasto posiadało narzędzia do walki z pożarem oraz dwóch strażaków, którzy kontrolowali kominy. Na ratuszu umieszczono dzwon, w który uderzano na rozpoczęcie ciszy nocnej. Nocnego porządku i bezpieczeństwa strzegli strażnicy zwani cepakami, na utrzymanie których specjalny podatek płacili mieszkańcy.

W tym okresie Pilica była większym miastem niż Olkusz, Skała, Wolbrom i Żarnowiec. Aktywną rolę w mieście wypełniali rzemieślnicy skupieni w cechu.

O znaczeniu miasta świadczą zakłady, które były tu zlokalizowane: browar, szabelnia, młyny, papiernia, cegielnia, kuźnia piła, gorzelnia.

Z zapisów historycznych wiadomo, że w 1409 r. działała szkoła parafialna, a od 1612 roku rektorem szkoły mógł zostać jedynie absolwent Akademii Krakowskiej mający stopień magistra sztuk wyzwolonych ,

przedmioty których nauczano to: nauka czytania i pisania po łacinie, język polski, arytmetyka, ministrantura i śpiew liturgiczny.

Na uwagę zasługuje stosunek właścicieli miasta i mieszczan do Akademii Krakowskiej.

Pierwszym piliczaninem studiującym na Akademii Krakowskiej, jakiego spotykamy w źródłach był Mikołaj, syn Macieja z Pylczy, który rozpoczął studia w 1414 roku.

Łącznie w wieku XV studiowało 20 synów mieszczan i 2 synów dziedzica. Należy wspomnieć, że w XV wieku Jan z Pylczy, syn Piotra i Mikołaj Pych z Pylczy, pełnili zaszczytną funkcję rektora Akademii Krakowskiej.

Złotymi zgłoskami w historii Akademii Krakowskiej zapisała się właścicielka Pilicy Elżbieta z Pylczy Granowska, 3 żona króla Władysława Jagiełły, która w źródłach określana jest jako dobrodziejka akademii, a jej herb znajduje się na fasadzie Collegium Novum.

Pierwszym kościołem w Pilicy jeszcze przed lokacją miasta był kościół św. Piotra i Pawła, który spłonął 17 stycznia 1945 roku.

Równocześnie z lokacją miasta wyznaczono plac pod budowę kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela, który został konsekrowany w 1410 roku i 600 lecie tej uroczystości obchodziliśmy w 2010 roku.

24 lutego 1611 roku Stanisław Padniewski, właściciel Pilicy dokonał aktu fundacji kolegiaty, a 12 kwietnia 1612 roku biskup krakowski Piotr Tylicki erygował i zatwierdził kolegiatę powołując kolegium kapitulne w składzie: prepozyt, dziekan, archidiakon, kustosz i dwaj kanonicy.

Pierwszym archidiakonem był ks. Jakub Najman wielokrotny rektor Akademii Krakowskiej.

W Pilicy istniał kościół pod wezwaniem św. Stanisława i Walentego, kościół św. Barbary, kościół i dom szpitalny pod wezwaniem św. Jerzego.

6 maja 1740 roku na zamku w Pilicy Maria Sobieska z Wesslów podpisała akt erekcyjny pod budowę Klasztoru i Kościoła Ojców Reformatów.

Społeczność żydowska miała swoją bożnicę, która została spalona w czasie okupacji niemieckiej.

Właściciele Pilicy gościli królów Polski, Stanisław Warszycki króla Jana Kazimierza, a Maria Sobieska króla Augusta III.

W okresie przedrozbiorowym Pilica należała do powiatu lelowskiego w województwie krakowskim. Na mocy porozumienia 3 zaborców od 1795 roku, Pilica znalazła się w zaborze pruskim tworząc tzw. „Nowy Śląsk" i weszła w skład powiatu siewierskiego w departamencie wrocławskim, zachowując status miasta okręgowego tzw. Cyrkułu pilickiego.

Na mocy pokoju w Tylży z 1808 roku Pilica znalazła się w Księstwie Warszawskim i została przyłączona do departamentu kaliskiego i nowoutworzonego powiatu lelowsko-siewierskiego.

Już jednak 12 grudnia 1808 roku utworzony został powiat pilicki w skład którego weszły 62 gromady i domina, w tym Będzin, Czeladź i osada Sosnowice. Po Kongresie Wiedeńskim Pilica weszła w skład Województwa Krakowskiego z siedzibą w Kielcach.

Jako ciekawostkę należy powiedzieć, że Rada Obywatelska Województwa Krakowskiego zaproponowała Pilicę jako siedzibę władz wojewódzkich, jednak z braku odpowiednich pomieszczeń na urzędy siedziba województwa znalazła się w Kielcach.

W 1842 roku Pilica traci status miasta powiatowego. W 1869 roku władze carskie odbierają „prawa miejskie" 334 miastom w tym Pilicy. Pilica staje się gminą, taki podział trwa do 1915 roku.

8 sierpnia 1914 roku Pilicę zajęły wojska austriackie, a w listopadzie i grudniu w Pilicy toczyły się krwawe walki między wojskami Prus i Austrii a rosyjskimi. Polegli w tych walkach żołnierze leżą na cmentarzu w Biskupicach,

W okresie międzywojennym Pilica należy do województwa kieleckiego i powiatu olkuskiego. Pierwsze posiedzenie rady gminy odbyło się 19 stycznia 1919 roku a ostatnie 30 czerwca 1939 roku.

Wójtami Pilicy w tym okresie byli Józef Kubiczek, Franciszek Niećko i Stanisław Drążkiewicz.

W okresie okupacji niemieckiej Pilica należy do powiatu miechowskiego województwa kieleckiego.

Po drugiej wojnie światowej Pilica wraz z całym powiatem olkuskim została włączona do województwa krakowskiego.

W wyniku reformy administracyjnej przeprowadzonej w latach 70 XX wieku zostały zlikwidowane powiaty, a powstało 49 województw i Pilica znalazła się w województwie katowickim do 1999 roku, gdy została wprowadzona reforma administracji w wyniku której Pilica weszła w skład województwa śląskiego i powiatu zawierciańskiego.

Pierwsza próba odzyskania statusu miasta miała miejsce 18 lutego 1919 roku. Rada Gminy napisała w tej sprawie prośbę do starosty w Olkuszu, Wojewoda Kielecki wyraził zgodę. Rada Gminy w dniu 21 lutego siedmioma głosami przeciwko pięciu zadecydowała, aby w tej sprawie wypowiedzieli się wszyscy mieszkańcy. Projekt przewidywał połączenie Pilicy z Biskupicami i Zarzeczem.

W 1950 roku Pilica miała realne szanse odzyskania statusu miasta, gdyż Urząd Wojewódzki w Krakowie zwrócił się 20 marca do zarządu gminy z propozycją uporządkowania stanu prawnego osiedla. Ówczesny zarząd gminy odpowiedział jednak, że „nie zachodzi konieczność nadania ustroju miejskiego osadzie Pilica”.

Kolejna próba odzyskania statusu miasta miała miejsce 3 stycznia 1989 roku. Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej w Pilicy Witold Szczepanik i Naczelnik Gminy Stanisław Gorczyca, zwrócili się do Przewodniczącego Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach i do Rady Państwa w Warszawie

z wnioskiem o przywrócenie praw miejskich dla Pilicy, przesyłając uchwałę Gminnej Rady Narodowej w Pilicy Nr III/17/88 z 10 listopada 1988 roku.
W dokumentach Gminy brak jest odpowiedzi.

Następna okazja nadarzyła się w związku z 600-tną rocznicą nadania Pilicy praw miejskich. Dnia 4 kwietnia 1992 roku Rada Gminy w Pilicy podjęła uchwałę Nr XVII/75/92 w sprawie nadania statusu miasta dla miejscowości Pilica i uzyskała pozytywną opinię Sejmiku Województwa Katowickiego.
Dnia 27.07.1992 roku Rada Gminy w Pilicy wystąpiła z wnioskiem do Urzędu Rady Ministrów w Warszawie o przywrócenie Pilicy praw miejskich. Wniosek podpisali Przewodniczący Rady Gminy Adam Rozlach i Wójt Michał Otrębski. Urząd Rady Ministrów pismem z dnia 6.09.1993 roku zwrócił się o uzupełnienie wniosku, co nastąpiło niezwłocznie.

Rada Ministrów rozporządzeniem z 13 grudnia 1993 roku w sprawie nadania niektórym miejscowościom statusu miasta w § 1 stwierdziła, że nadaje status miasta miejscowościom:
1) Bieżuń województwo ciechanowskie,
2) Działoszyn województwo sieradzkie,
3) Kamieńsk województwo piotrowskie,
4) Pilica województwo katowickie,
5) Torzyn województwo zielonogórskie,
6) Wąchock województwo kieleckie,
a uroczyste wręczenie aktu nastąpiło 7 stycznia 1994 roku w siedzibie Rady Ministrów w Warszawie.
Przy okazji starań Gminy Pilica o status miasta, okazało się, żeby pozytywnie rozpatrzyć wniosek, należy zmienić ustawę i tu nieocenioną pomoc udzielił gminie Profesor Henryk Goik - ówczesny Dyrektor Generalny w Urzędzie Rady Ministrów, a w Sejmie zmianę ustawy pilotował - Poseł Jacek Soska.
Korzystaliśmy również z rad Profesora Czesława Martysza – eksperta komisji samorządu terytorialnego Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

W tym miejscu chce przypomnieć, że lokacji Pilicy jako miasta dokonała Jadwiga, wdowa po Ottonie z Pylczy w 1393 roku.

Wystawcą dokumentu lokacyjnego był król Władysław Jagiełło dla którego Jadwiga była matką chrzestną w roku 1368, a jej córka Elżbieta została jego 3 żoną.

Jej dom rodzinny to zamek Smoleń, w którym Gmina Pilica prowadzi roboty konserwatorskie, by uświetnić 600-tną rocznicę jej koronacji na Królową Polski, która przypada 2017 roku.

Reasumując, należy stwierdzić, że Pilica była najpierw wsią, a od roku 1393, przez 477 lat miastem prywatnym, podniesionym w roku 1808 do rangi miasta powiatowego.

W roku 1842 Pilica została zdegradowana do rzędu miasta okręgowego, a 1 czerwca 1869 roku, ukaz carski pozbawił ją praw miejskich i sprowadził do rzędu osady, a następnie wsi. Na przestrzeni dziejów Pilica czterokrotnie znajdowała się pod okupacją: pruską, rosyjską, austriacką, a w końcu niemiecką. Dwukrotnie została splądrowana przez wojska szwedzkie, 19 razy zmieniała przynależność administracyjną.

Na koniec trzeba zadać sobie pytanie:

Czy warto było starać się o przywrócenie Pilicy statusu miasta?

W moim głębokim przekonaniu odpowiedź brzmi – tak”.

Nie brakowało gratulacji i życzeń ze strony zaproszonych gości.